

МІФОКРИТИКА НА СТОРІНКАХ ЖУРНАЛУ «КУР'ЄР КРИВБАСУ»

Літературно-художня періодика віддзеркалює всі події суспільно-політичного та культурного життя. Вона розвивається невіддільно від літературного процесу. У західному суспільстві кінця XIX початку XX століття все більша увага приділяється численним окультним феноменам. Інтерес до міфа стає характерним не тільки для дослідників фольклору, але й для літературознавців, які зосереджені на проблемах літературної творчості. На концепціях Дж. Фрезера та К.-Г. Юнга в англо-американському літературознавстві з'являється один із провідних літературознавчих напрямків – міфологічна критика. Вона вивчає функціонування в літературі архетипних образів, міфологічних тем і мотивів. В основу міфологічної критики покладений принцип відшукування міфологічних репродукцій у художніх творах [4, с.55]. Різні аспекти міфокритичних понять і методів застосовували/досліджували відомі літературознавці: М.Бахтін, О. Веселовський, Г. Грабович, О. Забужко, М. Ласло-Куцюк, О. Лосєв, Ю. Лотман, А. Пратт, Ф. Фергюсон, Л. Філдер. Наше дослідження присвячено розгляду міфокритики у літературно-художньому журналі «Кур'єр Кривбасу» за 2000-2002, 2004 роки. Це період, коли часопис активно розвивається та виховує свого читача, закликаючи до неформального діалогу.

Журнал «Кур'єр Кривбасу» називають спеціалізованим періодичним виданням, яке відображає розвиток української літератури й виразні тенденції в галузі літературної критики. З часу свого заснування в березні 1994 року він висвітлює відомості з культурології, політики та народознавства. Номери часопису за 2000-2002, 2004 роки містять значну кількість літературних матеріалів. Серед них: 34 – художні твори та 36 – літературно критичні матеріали, які займають більшу частину обсягу кожного номеру журналу. Міфокритичні статті розміщено на сторінках «Кур'єру Кривбасу» у яких проводяться паралелі з міфологією. Більшість розвідок присвячено саме українському літературному процесу, що відображено у низці постійних рубрик «Кур'єру Кривбасу»: «Витоки», «Постаті», «Scriptible», «Універс».

Яскравим прикладом міфокритичного дослідження є стаття Марка Роберта Стеха «Повернення невідомого» (№134 за 2001 рік), в якій автор розглядає творчість Ігоря Костецького, аналізуючи його новели. «Ціна людської назви», «Божествена лжа», «Перед днем грядущим» містять паралель з міфами Давньої Греції. Зокрема, ідея віщого сну, що спонукає героїв на непередбачувані вчинки.

Ігор Бондар-Терещенко у «Tombe la neige» (з франц. «Падає сніг») (№129 за 2000 рік) описує сучасне апокаліптичне життя митців слова, що відвідують різноманітні «найвіддаленіші містичні місця, і не дуже міські мегаполіси» [1, с. 111]. Це своєрідна аналогія пекла, що відкривається перед людиною на Землі. Митець проходить через нудьгу, апатію, моральний суїцид, втрату себе і розуміння і свого місця у світі.

Лукаш Луцький презентує збірку віршів Олени Степаненко «Передчуття Авалону» у статті «Аве Авалон, або із ламентатії – в канцону» (№129 за 2000 рік), яку порівнює з ниткою Аріадни. Поетеса у своїх віршах переходить від античності до сучасності, використовує міфічні та казкові образи, звергається до міфу про творення сипу дещо переосмисливши його.

Один із дослідників міфокритики Н. Фрай ототожнює міф і літературу, вбачаючи між ними лиш хронологічні відмінності, література виникає з міфу, міф – архетип літератури [3, с. 71]. Для сучасних письменників характерні міфологеми, що не лише відтворюють логіку давнього міфу, якому притаманна синкретичність, а й оновлюють його поетику. Наприклад, у №157 за 2002 рік Микола Сорока публікує статтю «Відоме і позавідоме Остапа Тарнавського». Автор наголошує, що митець у більшості текстів із

«Відомого і невідомого» розвиває «конфлікт між реальним та нереальним, фізичним та метафізичним, матеріальним та духовним» [6, с.138]. О. Тарнавський проводить паралелі між давніми і модерними митцями і мислителями, а міфологічні герої, зокрема Мінотавр та Кожум'яка передають їх первісний світогляд. «Свято, яке не з тобою» Олега Солов'я у №157 за 2002 рік, презентує прозовий твір Степана Процюка «Інфекція». У якому місто Київ постає не як осередок прекрасного, а зображується як правдивий Вавилон. Київ – це персоніфікована істота, що заманює у свої тенета, щоб потім знищити.

К.Г. Юнг вважав, що архетипні образи є витоком міфології. За допомогою традиційних міфо-символічних сюжетів вони інтертекстуально перегукуються, підсилюються у мистецьких творах. Наприклад, Ярослав Голобородько в «Золоті інків» (№157 за 2002 року) зауважує, що творча аксіологія Тараса Федюка ґрунтується на мозаїчній інтерпретації буття. У поетичній збірці «Золото інків» межі між часовими категоріями розмиті, вони не розподіляються на минуле і сучасність. Світ перестає бути чіткою категорією і може вільно переходити у антисвіт [2]. Стаття Тетяни Остапчук «Від міфів та казок – до світової глобалізації» на роман Юрія Тарнавського «Три блондинки і смерть» (№170 за 2004 р.) містить підзаголовок «роздуми після прочитання роману». Дослідниця неодноразово акцентує увагу на бажанні автора створити своєрідний апокаліптичний світ фантазій та його зверненні до міфотворення і гри. За твердженням Тетяни Остапчук, роман витримано у двох площинах: міфологічній (казковій) та іронічно-реалістичній. Навколо різноманітних містифікацій базується сюжет твору, а вічні образи смерті, раю та пекла набувають нового звучання [5, с. 160].

Отже, фахове осмислення літературного процесу є важливою складовою «Кур'єра Кривбасу», проте водночас ці матеріали потребують підготовленого читача. Очевидно, що журнал націлений на освічену аудиторію, його передплатник – це літератор, інтелектуал, якому наявність міфокритичних статей допоможе цілісно зрозуміти та декодувати твори сучасних митців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондар-Терещенко І. «Tombe la neige»/ І. Бондар-Терещенко // Кур'єр Кривбасу. – 2000. №129.– С.111-120.
2. Голобородько Я. «Золото інків» як творча аксіологія Тараса Федюка / Я.Голобородько //Кур'єр Кривбасу. –2002 -№157. – С. 155-163.
3. Денисова Т. Нортроп Фрай і дискурс міфокритики / Т.Денисова // Біблія і культура. – 2008. – №10. С.5-14.
4. Літературознавча енциклопедія: У двох томах. Т.2 / Авт.-уклад. Ю.І.Ковалів. - К.: «Академія», 2007. - 624 с.
5. Остапчук Т. Від міфів та казок - до світової глобалізації / Т.Остапчук // Кур'єр Кривбасу. - 2004. - №170. - С.159-168.